

Rīgā, 2016. gada 26. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/36

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Mūsas šosejmalas bērzu aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Mūsas šosejmalas bērzu aleju (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 6 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā.

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši

aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Mūsas šosejmalas bērzu aleju meklēta, apzinot interneta resursos pieejamo informāciju, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā pieejamos materiālus par Meža dienu stādījumiem laikā no 1934. līdz 1939. gadam, kā arī sazinoties ar Mūsas bibliotēku. Minētajos resursos informācija par Mūsas šosejmalas bērzu aleju nav iegūta. Informāciju par Mūsas šosejmalas bērzu aleju sniedza Mūsas ciema iedzīvotāja Valda Zālīte, kura sākot no 20. gs. 60. gadiem strādājusi tagadējā Mūsas ciema teritorijā esošajā kolhoza "Bauska" paraugsaimniecībā, kas vēlāk pārdēvēta par Padomju Savienības 50. gadadienas paraugsaimniecību.

3. Alejas aizsardzības statuss

Mūsas šosejmalas bērzu aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Mūsas šosejmalas bērzu alejas statusu, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām".

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Mūsas šosejmalas bērzu aleja atrodas Bauskas novada Ceraukstes pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Bauskas novada teritorijas plānojums 2012.-2023. gadam
- Bauskas novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam
- Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Zemgales plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020
- Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015 – 2030.

Bauskas novada teritorijas plānojuma 2012.-2023. gadam paskaidrojuma rakstā Mūsas šosejmalas bērzu aleja atzīmēta kā aizsargājamā aleja saskaņā ar 22.11.2005. MK noteikumiem Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām". Teritorijas plānojuma saistošajā daļā – Bauskas novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 34. punkta 35.3.3. apakšpunktā Mūsas šosejmalas bērzu aleja atzīmēta kā aizsargājama aleja saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Aleja attēlota arī teritorijas plānojuma grafiskajā daļā (1) kartē "Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un kultūras objekti" (2) Bauskas novada esošās izmantošanas kartē (3) Bauskas novada plānotās (atļautās) izmantošanas kartē (4) Bauskas novada Ceraukstes pagasta ciemu esošās teritorijas izmantošanas kartē (attēlota kartē, bet trūkst informācijas pie apzīmējumiem) (5) Bauskas novada Ceraukstes pagasta ciemu plānotās (atļautās) teritorijas izmantošanas kartē (attēlota kartē, bet trūkst informācijas pie apzīmējumiem) (6) Bauskas novada Ceraukstes pagasta plānotās (atļautās) teritorijas izmantošanas kartē (attēlota kartē, bet trūkst informācijas pie apzīmējumiem).

Bauskas novada attīstības programmā 2012. – 2018. gadam uzskaitītas Bauskas novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijas atsaucoties uz Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra informāciju, aizsargājamās alejas šajā uzskaitījumā nav iekļautas.

Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2012. – 2030. gadam nav informācijas par novada aizsargājamām alejām.

Zemgales plānošanas reģiona attīstības programmā 2015 – 2020 Mūsas šosejmalas bērzu aleja konkrēti nav minēta, tomēr Zemgales plānošanas reģionā esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas kopumā raksturotas kā ļoti vērtīgs reģiona dabas resurss. Attīstības programmas rīcības plānā kā viena no rīcībām iekļauta rīcība (ID R 4.1.2.) "veicināt dabas/zaļo teritoriju un kultūrvides objektu sakārtošanu un iesaisti saimnieciskās darbības aprītē daudzfunkcionālas un kvalitatīvas ainavas veidošanai".

Zemgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu vides sadaļā uzskaitītas Zemgales plānošanas reģiona īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tomēr uzskaitījumā nav iekļautas aizsargājamās alejas.

Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015 - 2030 aizsargājamās alejas tieši nav minētas. Stratēģijā iekļautajās vadlīnijās dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma ilgtspējīgai attīstībai cita starpā dotas vadlīnijas sekmēt dabas ainavu saglabāšanu, atjaunošanu un rekultivāciju, saglabāt bioloģisko daudzveidību, kā arī veicināt ainavu, kultūras un dabas mantojuma saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu tūrisma attīstībai.

5. Alejas apsekošana

Mūsas šosejmalas bērzu aleja apsekota 2016. gada 17. augustā plkst. 15:40 - 16:00. Apsekošanas laikā ir mēreni silts, daļēji mākoņains līdz mākoņains laiks bez nokrišņiem.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Mūsas šosejmalas bērzu alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" 6. pielikumā. Mūsas

šosejmalas bērzu aleja izvietota gar Bauskas - Grenctāles šoseju (1. attēls), pa šoseju apsekošanas laikā novērota intensīva satiksme. Aleju veido vidēju dimensiju bērzi, kas stādīti divās rindās vienā ceļa pusē (2.attēls). Alejas vidū izveidota gājēju taciņa. Alejai piegulošo teritoriju no vienas puses veido Bauskas - Grenctāles šoseja, no otras puses – Mūsas ciema apbūve un lauksaimniecības zemes.

1.attēls. Mūsas šosejmalas aleja, sānskats no Bauskas – Grenctāles šosejas. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

2.attēls. Mūsas šosejmalas aleja, pretskats. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā.

Mūsas šosejmalas bērzu alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejā konstatēta viena īpaši aizsargājamā ķērpju suga – kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum*, kurai alejā atzīmētas 5 atradnes. Sugas atradnes kopumā ir labā stāvoklī (3.attēls), lielākajā atradnē suga noklāj atradnes koku ~ 0,08 m² lielā laukumā. Tomēr vietām novērojama ķērpja laponu atmiršana, kuras iemesls nav zināms.

3.attēls Īpaši aizsargājamā ķērpju suga kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum* mitrā stāvoklī uz bērza Mūsas šosejmalas bērzu alejā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

4. attēls. Vietām atmiris *Pleurosticta acetabulum* laponis Mūsas šosejmalas bērzu alejā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Apkopojot iegūto informāciju par sugas atradnēm, var secināt, ka Mūsas šosejmalas bērzu aleja ir nozīmīga no īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Pleurosticta acetabulum* saglabāšanas viedokļa.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā sastopamās īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Pleurosticta acetabulum* saglabāšanas viedokļa prioritāri nepieciešams saglabāt sugas atradnes kokus, kā arī to tuvumā esošos potenciālos dzīvotnes kokus, kurus suga varētu kolonizēt vispirms.

9. Alejas kultūrvēsture

Pēc Mūsas iedzīvotājas Valdas Zālītes stāstītā Mūsas šosejmalas bērzu aleja varētu būt stādīta 20.gs. 50. gados, jo ap 1961. gadu alejā jau auguši jauni bērziņi. Mūsas teritorija šajā laikā ietilpusi kolhoza "Bauska" paraugsaimniecībā. Blakus alejai kādreiz pletušies plaši kolhoza augļu dārzi, kur stādītas ābeles, bērzu aleja stādīta kā vējlauze, lai augstākie bērzi aizsargātu augļu kokus no vēja ietekmes. Ābeļdārzi vēlāk likvidēti, bet bērzu aleja saglabājusies kā ciema rota. 20. gs. 70. gados, laikā kad saimniecība pārdēvēta par Padomju Savienības 50. gadadienas paraugsaimniecību, pie alejas sākusī veidoties ciema apbūve un alejas vidū iekārtota taciņa, lai nodrošinātu tuvējo māju iedzīvotājiem drošāku pārvietošanos salīdzinājumā ar pārvietošanos gar šosejas malu.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā sastopamajām īpaši aizsargājamajām sugām un alejas ainavisko situāciju, ieteicams Mūsas šosejmalas bērzu aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Bauskas novada teritorijas plānojums 2012.-2023. gadam. Apstiprināts ar Bauskas novada domes 2012. gada 26. aprīļa lēmumu (protokols Nr. 9, 10.p.). Pieejams:<http://www.bauska.lv/lv/pasvaldiba/publiskie-dokumenti/teritorijas-planojums>

Bauskas novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam. Apstiprināta ar Bauskas novada domes 31. maija sēdes lēmumu (protokols Nr.10, 2.p.). Pieejama:

<http://www.bauska.lv/lv/pasvaldiba/publiskie-dokumenti/attistibas-planosanas-dokumenti>

Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam. Apstiprināta ar Bauskas novada domes 31. maija sēdes lēmumu (protokols Nr.10, 2.p.). Pieejama:<http://www.bauska.lv/lv/pasvaldiba/publiskie-dokumenti/attistibas-planosanas-dokumenti>

Zemgales plānošanas reģiona attīstības programma 2015-2020. Apstiprināta ar Zemgales plānošanas reģiona padomes 2015. gada 18. augusta lēmumu Nr. 131 (protokols Nr. 27).

Pieejama:http://www.zemgale.lv/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=98&Itemid=100089

Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015 – 2030. Apstiprināta ar Zemgales plānošanas reģiona padomes lēmumu Nr. 130 (Protokols Nr. 27).Pieejama:http://www.zemgale.lv/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=99&Itemid=100089

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;

sugu grupā: sūnas

Sertifikāta numurs: 128

Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.